

# افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد  
بدین بوم و بر زنده یک تن مباد  
همه سر به سر تن به کشتن دهیم  
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

تتبع و نگارش: الحاج داکتر امین الدین سعیدی – (سعید افغانی) و الحاج قاضی لعل محمد صافی «پتوال»

۰۶ جولای ۲۰۱۵

## احکام مریض در رمضان

۱۰

### معاینات معده و روزه:

معاینات معدوی اساساً، توسط وسایل طبی مخصوص از طریق دهان، از آنجا به گلو و سپس به معده فرستاده می‌شود. تا زخم معده و یا سایر تکلیف جدار های معده را معلوم نماید، صورت می‌گیرد.

علمای متقدم در بحث های فقهی خویش در مورد «دخول چیزی غیر مغذی مثل سنگریزه و یا یک تکه آهن و امثال آن به شکم» که تقریباً مشابه به داخل شدن ماشین های مخصوص در معده غرض معلوم کردن زخم معده می باشد، پرداخته‌اند.

ولی در مورد معایناتی که در طب امروزی غرض تشخیص زخم معده صورت می‌گیرد، روزه روزه دار باطل می‌گردد یا خیر؟ علماء نظریات متعددی ارائه فرموده اند که ذیلاً بدان اشاره می‌نمایم:

جمهور علماء به جز علمای حنفی می‌گویند:

این معاینات روزه را باطل می‌کند چون هر چیزی که وارد شکم شود، باطل کننده روزه است. اما علمای احناف می‌گویند: به شرط استقرار آن چیز داخل شده در شکم، روزه باطل می‌شود ولی بقیه علماء این شرط را لازم نمی‌دانند.

جمهور علماء به فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم استدلال می‌کنند که امر کرد که: (روزه‌دار) از سرمه (کشیدن) پرهیز کند.

بنابراین داخل کردن ماشین ذره بین مخصوص برای معاینات معده از دیدگاه جمهور باطل کننده روزه است و از دیدگاه حنفی‌ها چون استقرار ندارد، روزه را باطل نمی‌کند.

ولی سایر علمای اسلامی دیدگاه دیگری در مورد دارد.

از جمله شیخ الاسلام ابن تیمیه: و بعضی از علمای مالکیه و حسن بن صالح بر این عقیده اند که:

معاینات معده که توسط دستگاه مخصوصی صورت می‌گیرد و این مشابه می باشد، به دخول اشیاء غیر مغذی مثل تکه آهن و یا سنگ ریزه به شکم، بناءً این معاینات روزه را باطل نمی‌کند.

و طبق حکم قرآنی و احادیث آنده از اشیاء که مغذی باشد، داخل معده گردد روزه را باطل می‌سازد ولی با دخول اشیاء غیر مغذی، روزه باطل نمی‌گردد.

از جانب دیگر حدیث «امر به پرهیز از سرمه» از جمله احادیث ضعیف می‌باشد.

بنابراین داخل کردن دستگاه مخصوص معاینه معده به درون معده روزه را باطل نمی‌کند مگر این که اطباء برای تسهیل دخول این دستگاه ماده‌ای روغنی بر آن بمالد که در این صورت روزه باطل می‌شود. تزریق مقعدی نیز شبیه همین می‌باشد.

اولاً: تزریق مقعدی:

علمای متقدم در مورد آن صحبت نموده‌اند و در این باره دو دیدگاه را ارائه نموده‌اند: دیدگاه اول: ائمه چهارگانه می‌گویند: روزه را باطل می‌کند زیرا مقعد به درون شکم مرتبط است. دیدگاه دوم: ظاهریه و شیخ الاسلام ابن تیمیه می‌گویند: روزه را باطل نمی‌کند، زیرا تزریق مقعدی به هیچ وجه مغذی نیست و بلکه باعث استقراغ و خالی شدن شکم نیز می‌شود و کار یک تسهیل کننده را انجام می‌دهد. به علاوه محتوای آن به معده نمی‌رسد. (غرض مزید معلومات مراجعه شود به مجموعه فتاوی ابن تیمیه (۲۳۳/۲۵ - ۲۴۷) علمای متأخر نیز بر همین مبنا اختلاف نظر پیدا کرده‌اند.

### آیا مقعد به معده مرتبط است؟

آنهایی که می‌گویند:

تزریق مقعدی روزه را باطل می‌کند، بر این باورند که: مقعد به روده راست و روده راست به روده بزرگ متصل است و جذب مواد غذایی در روده باریک انجام می‌گیرد و بعضی از املاح و قندها (نیز) در روده بزرگ جذب می‌شوند. ولی چنانچه مواد غیر مغذی مثل داروهای مداوا از روده بزرگ جذب شوند، روزه را باطل نمی‌سازند زیرا به مثابه خوردن و آشامیدن نخواهند بود. این تفصیل مقبول‌تر است.

ثانیاً: شیاف‌هایی که از طریق مقعد مورد استفاده قرار می‌گیرند: در این باره دو دیدگاه وجود دارد.

بنابر یک دیدگاه، این شیاف‌ها باعث بطلان روزه نمی‌شوند.

ابن عثیمین این دیدگاه را پذیرفته است، با این استدلال که این شیاف‌ها محتوی داروهای برای مداوا می‌باشند و نه مواد غذایی سیال، بنابراین نه خوردن نامیده می‌شود و نه آشامیدن و نه به مثابه هیچ یک از آن دو است. و همین دیدگاه صحیح و مقبول‌تر است.

### استعمال کپسول ضد قبضیت در رمضان :

قبل از همه باید گفت که استعمال کپسول های ضد قبضیت در ماه مبارک رمضان برای روزه دار جایز می باشد، زیرا استعمال این دارو در جمله طعام و شراب شامل نبوده و حکم شراب و طعام را ندارد. و مسلم است که خداوند طعام و شراب را حرام کرده است. پس آنچه که طعام و شراب باشد و یا قائم مقام طعام و شراب باشد روزه را می شکند در غیر این صورت روزه باطل نمی شود.

### استعمال مرهم بواسیر و روزه:

اکثریت علمای اسلام از جمله شیخ عبد العزیز بن باز . شیخ عبد العزیز آل الشیخ . شیخ عبد الله بن غدیان ، شیخ صالح الفوزان ، شیخ بکر أبو زید. بدین باور اند که استعمال مرهم بواسیر ، روزه را باطل نمی سازد . « فتاوی اللجنة الدائمة ، المجموعة الثانية» ( ۲۱۱/۹ )

مثلاً کسی که درد معده دارد، اگر درد آن معمولی باشد، پس باید روزه اش را وقت خود بگیرد، ولی اگر درد معده آنقدر سخت است که طاقت را از او ستانده است، پس می تواند بعد از بهبودی آنها را قضاء کند.

### هیپاتیتس سی یا «زردی سیاه»

ویروس مرض هیپاتیتس سی یا «زردی سیاه»، یکی از عاملین عمده مرض جگر به شمار می رود یرقان یا زردی در انگلیسی آن را (Jaundice) یا (Icterus) می نامند به معنای تغییر رنگ و زرد شدن پوست، صلیبه و غشاهای مخاطی ناشی از بالا رفتن بیلی روبین خون است.

بالا رفتن غلظت پلاسمائی بیلی روبین اغلب ناشی از مریض های پیش جگر (کبدی)، جگر (مانند هیپاتیت) و پس جگر (کبدی) (مانند سنگ کیسه صفرا) است.

یرقان خودش به حیث مریض بشمار نمی رود، بلکه نشانه‌ای از یک مریضی زمینه است و به صورت زرد شدن پوست و سفیدی این عارضه ناشی از وجود ماده زرد رنگ صفرا به اسم بیلیروبین در خون است.

این ماده رنگی زمانی تشکیل می‌شود که گلبولهای پیرسرخ از خون به طور طبیعی شکسته و تجزیه می‌شوند اما وقتی برخی از مریضی ها ایجاد شوند این ماده رنگی در خون جمع می‌شود و رنگ پوست را زرد می‌سازد.

از علت‌های احتمالی یرقان می‌توان به هیپاتیت (التهاب جگر)، انسداد یا ناهنجاریهای مجاری صفرائی و انواع مشخصی از کم خونی‌ها اشاره کرد. در چشم خود را نشان می‌دهد.

### جواب

هرگاه یک طبیب مسلمان و عادل تشخیص بدهد که روزه گرفتن برای شما خطرناک است و موجب تشدید مریضی شما خواهد شد، در آنصورت می توانید فعلاً تا زمانی که از آن مرض شفاء حاصل می کنید، روزه نگیرید و سپس آنروزهائی را که خورده اید قضاء کنید، و کفاره لازم نیست.

زیرا خدای متعال می فرماید: «وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ» البقرة/۱۸۵. یعنی: و آن کس که بیمار یا در سفر است، روزهای دیگری را به جای آن، روزه بگیرد.

### شدت گرسنگی و تشنگی :

اگر روزه دار از شدت گرسنگی به خطر زندگی یا خطر فتور در عقل مواجه باشد، می تواند روزه نگیرد.

### ترس از هلاکت :

اگر به علت محنت و مشقت احتمال مردن، یا ظالمی بر کسی جبر کند که اگر روزه گرفتی تر خواهم گشت یا به سختی ترالت و کوب خواهم کرد و یا یکی از اعضای بدن ترا قطع خواهم کرد، اجازه است که روزه نگیرد.

### بی هوشی :

اگر بیهوشی بر کسی طاری گردد و چند روز دوام کند. در این صورت قضای روز های که مانده واجب است.

### جنون :

اگر جنون بر کسی طاری گشت و از آن هیچ وقت بهبود نمی یابد از گرفتن روزه معاف است ، قضاء و فدیة واجب نمی باشد ولی اگر بهبود یافت ، قضا بر وی واجب است.

### تبصره :

اگر مریض و مسافر با گرفتن روزه دچار مشقت نشوند ، روزه گرفتن بهتر است و اگر دچار مشقت شوند بهتر آن است که روزه نگیرند. در حدیث شریف از ابو سعید خدری (رض) روایت است : « با پیامبر صلی الله علیه وسلم در ماه رمضان به جنگ با کفار رفتیم بعضی از ما روزه بودن و بعضی دیگر روزه نبودند بدون این که از همدیگر ایراد بگیرند و معتقد بودند کسی که توانائی روزه دارد اگر روزه بگیرد بهتر است و کسی که توانائی روزه را ندارد بهتر آن است که روزه نگیرد »

(مسلم ۱۱۱۶ - ۲/۷۸۷/۶۹ - ) ، (سنن الترمذی ۲/۱۰۸/۷۰۸)

### حالاتی که شکستن روزه در آنها جایز است :

حملة ناگهانی مرض که خطر مرگ را دربر داشته باشد و یا حوادث ترفیقی توأم با خطر باشد. اگر کسی ناگهان مریض شود و یا در صورتی که روزه خود را نشکند خطر شدت مریضی او را تهدید می کند جواز دارد روزه خود را بشکند. اگر کسی را مار و یا گزدم گزید و ضرورت به دوا باشد می تواند روزه خود را بشکند.

### حکم اصرار مریضان بر گرفتن روزه

حکم اصرار مریضان بر گرفتن روزه از موضوعات است که متأسفانه تعدادی از ما افغانها از دید افغانیت بر آن پایبندی می نمائیم ، در حالی که دیده شده است که برخی از انسانها در ماه مبارک رمضان به مریضی سختی دچار می باشند و وضع جسمی و صحتی شان با گرفتن روزه به خطر جدی مواجه می شود و دکتوران حاذق بر خوردن روزه برایش توصیه هم نموده ولی با آنهم سختی و مشقت را تحمل کرده و به اصطلاح از غیرت افغانی استفاده کرده و به گرفتن روزه مبادرت می ورزند .

باید خدمت این تعداد از انسانها به عرض برسانم که این عمل شان اشتباه و دور از ثواب است چون الله سبحانه و جرح و سختی را از بندگان خویش برداشته است و به انسانهای مریض اجازه داده است که روزه اش را بخورد و بعداً قضای آن را بگیرد.

طوری که پروردگار با عظمت ما به صراحت تام میفرماید : « فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ » (سوره بقره: ۱۸۵) ( پس آن کس از شما که در ماه رمضان در حضر باشد، روزه بدارد! و آن کس که مریض یا در سفر است، روزهای دیگری را به جای آن، روزه بگیرد! خداوند، راحتی شما را می خواهد، نه زحمت شما را)

ادامه دارد.